

УДК 505.4

Адаменко О. М., Зоріна Н. О., Скрипник В. С. (Україна, Івано-Франківськ)

ВПЛИВ ТЕХНОСФЕРИ НА ПРИРОДНО-АНТРОПОГЕННІ СИСТЕМИ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Основними забруднювачами ландшафтів Західного регіону України є Бурштинська ТЕС, нафтогазовидобувні промисли, цементні виробництва Івано-Франківська, та Миколаєва Львівської області, нафтопроводи «Дружба», магістральні газопроводи «Прогрес» і «Союз» та інші техногенні об'єкти. Вони впливають на ландшафти Західного Поділля і Передкарпаття, включаючи долину р. Дністер, створюючи природно-антропогенні геосистеми. На прикладі території Дністровського каньйону Д.О. Зорін визначив, що в основному маємо відносну чистоту атмосферного повітря, поверхневих вод і ґрунтів, що сприяє створенню тут національного природного парку як регіонального коридору національної екологічної мережі України, а також використання каньйону для оздоровлення, не дивлячись на присутність окремих техногенних об'єктів. Але Дністровський каньйон, як і вся долина Верхнього Дністра, перебуває під техногенним впливом промислових об'єктів, населених пунктів, автомобільних доріг і мостів, магістральних газопроводів та інших джерел забруднення довкілля. Існує цілий ряд ризиків для довкілля і здоров'я людини, які необхідно враховувати для забезпечення екологічної безпеки, збалансованого природокористування та сталого соціально-економічного розвитку цього регіону.

Техногенне навантаження та природне середовище залежить від транскордонних, регіональних і локальних потоків забруднювальних речовин.

Транскордонні переноси. Враховуючи те, що на Поділлі та Передкарпатті переважають західні вітри (атлантичні циклони), найбільшу шкоду Центральна та Східна Європа завдає Україні, Білорусі та західним регіонам Росії. Так, тільки з території Польщі, за даними Міжнародного метеорологічного центру в Осло, в Україну надходить щорічно 691 тис. т сірчаних сполук, а в зворотному напрямі «ми постачаємо» Польщі тільки 215 тис. т тих самих сполук. Ці перенесення фіксуються двома транскордонними метеостанціями в Береговому і Раві Руській.

Переваливши через Карпати, більшість цих полютантів осідає у «вітровій тіні» Карпат, тобто на Передкарпатті, в долині Дністра і на Західному Поділлі, розподіляючись згідно з розою вітрів. Поки що ми не маємо кількісних даних, яку частку вносять у загальне забруднення транскордонні переноси, але враховувати їх потрібно і це – завдання майбутніх досліджень.

Регіональні забруднювачі долини Верхнього Дністра розташовані у Львівській (Стебник) та Івано-Франківській (Бурштинська ТЕС, міста Калуш, Івано-Франківськ, Надвірна) областях.

Локальні забруднення природних середовищ спричинені місцевою промисловістю, автомобільним, залізничним та трубопровідним транспортом, сільськогосподарським виробництвом та ін. Джерела викидів та скидів знаходяться, в основному, у районних центрах – Галичі, Тлумачі, Тисмениці, Городенці, Монастириську, Бучачі, Чорткові, Гусятині, Борщові, Заліщиках. Проаналізувавши, для прикладу дані зі скидів у водне середовище, викидах в атмосферне повітря та розміщенню відходів для території Заліщицького району Тернопільщини, ми прийшли до висновку, що вплив техногенних об'єктів хоча і незначний, але він є і його необхідно враховувати для екологічної безпеки території.

Для покращення екологічної ситуації на території майбутнього національного природного парку «Дністровський каньйон» пропонуємо розробити довгострокову (2018-2022 рр.) програму охорони навколишнього природного середовища, забезпечення природно-техногенної (екологічної) безпеки та збалансованого ресурсокористування як гаранта сталого соціально-економічного регіону.